

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

VERSENYTANÁCS

Vj-019-040/2009.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a dr. Tisza-Papp Ákos jogtanácsos által képviselt **OTP Bank Nyíltkörűen Működő Részvénytársaság** (Budapest) és a Kis-Lukács Margit ügyvéd (Budapest) által képviselt **OTP Alapkezelő Zártkörűen Működő Részvénytársaság** (Budapest) eljárás alá vontak ellen fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása és fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat miatt indított eljárásban meghozta az alábbi

v é g z é s t.

A Versenytanács az OTP Abszolút Hozam Alap befektetési jegyek kockázatosságával kapcsolatosan közreadott tájékoztatások vonatkozásában az eljárást megszünteti.

A Versenytanács az OTP Optima Tőkegarantált Kötvény Alap és OTP Tőkegarantált Pénzpiaci Alap befektetési jegyek esetében a „tőkegarancia” érvényesítése feltételeinek a különböző tájékoztatásokban közöltekhez képesti eltérő értelmezése és gyakorlata vonatkozásában az eljárást megszünteti, egyben kötelezi eljárás alá vontakat az általuk benyújtott kötelezettségvállalás végrehajtására.

A végzés ellen a kézbesítéstől számított nyolc napon belül a Fővárosi Bírósághoz címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó keresettel lehet élni.

Indokolás

I.

Az eljárás megindítása

- 1) A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) 2009. február 17-én a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló – többször módosított – 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 67. § (1) bekezdésének és a 70. § (1) bekezdésének együttes alkalmazása, valamint a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Fttv.) 26. §-ának (1) bekezdése alapján versenyfelügyeleti eljárást indított az OTP Bank Nyrt. (a továbbiakban: OTP Bank) és az OTP Alapkezelő Zrt. (a továbbiakban: Alapkezelő vagy OTP Alapkezelő) ellen. A GVH észlelte, hogy
 - az OTP Alapkezelő által kezelt Abszolút Hozam Nyíltvégű Származtatott Alap (a továbbiakban: Abszolút Hozam Alap vagy AHA) esetében, amely befektetési jegyeinek az OTP Bank a vezető forgalmazója, egyes tájékoztató anyagokon a fogyasztók a következő tájékoztatást olvashatták: „[k]edvező piaci környezetben az Alap hazai és nemzetközi részvényekbe fekteti vagyonát, kedvezőtlen piaci helyzetben viszont a teljes vagyon kockázatmentes befektetésekbe kerül át”. Az

- észlelés szerint a későbbiekben viszont kérdésesen „kedvező” viszonyok között is (változó mértékben, de) számottevő volt a kockázatos termékek súlya; továbbá,
- az OTP Alapkezelő által kezelt OTP Optima Tőkegarantált Kötvény Alap (a továbbiakban: Optima Alap) esetében, amely befektetési jegyeinek az OTP Bank a vezető forgalmazója, a termék kapcsán ígért tőkegarancia az OTPdirekt internetes szolgáltatás igénybevételével történő visszaváltás esetén nem volt érvényesíthető, és az erre vonatkozó információ nem, illetve csak közvetetten megismerhetően szerepelt az ügyfeleket tájékoztató anyagokban.
- 2) Előbbiek révén valószínűsíthető volt, hogy eljárás alá vontak magatartásukkal megsértették a 2008. szeptember 1-jét megelőző időtartam tekintetében a Tpvt. III. fejezetének, az ezt követő időszak során közzétett tájékoztatások révén pedig az Fttv. 6. és 7. §-a rendelkezéseinek megvalósításával – az Fttv. 3. §-ának (1) bekezdését.
 - 3) Mivel fenti információ több formában is elérhető volt a fogyasztók számára, a vizsgálat kiterjedt a fenti termékekre vonatkozó teljes tájékoztatási gyakorlatra, azaz valamennyi, az eljárás alá vontak által közzétett, elérhetővé tett, vagy a fogyasztók részére megküldött közlésre.
 - 4) A versenyfelügyeleti eljárás megindítását követően a GVH észlelte, hogy
 - a tőkegarancia érvényesítésével kapcsolatosan az Optima Alap mellett az OTP Tőkegarantált Pénzpiaci Alapnál (a továbbiakban: Pénzpiaci Alap) – amelynek vezető forgalmazója szintén az OTP Bank – és
 - az OTP direkt internetes szolgáltatása igénybevételével történt visszaváltásnál észlelt nehézségek mellett a telefonos szolgáltatás kapcsán is a már vizsgáltakkal azonos kérdések merülnek fel, illetve
 - az Abszolút Hozam Alap esetében az Alapba történő befektetés kockázatosságával kapcsolatosan eltérő megállapításokat tartalmaztak az eljárás alá vontak különböző tájékoztató anyagai, így kérdéses, hogy a fogyasztók helyes megállapításra juthattak-e befektetésük biztonságossága tekintetében,mely pontok vonatkozásában valószínűsíthető volt, hogy eljárás alá vontak e tekintetben tanúsított magatartásuk révén szintén megsértették a 2008. szeptember 1-jét megelőző időtartam során a Tpvt. III. fejezetének, a 2008. szeptember 1-jével kezdődő időtartam esetében – az Fttv. 6. és 7. §-a rendelkezéseinek megvalósításával – az Fttv. 3. §-ának (1), illetve (3) bekezdését.
 - 5) Előbbiekben túlmenően valószínűsíthető volt, hogy eljárás alá vontak valamennyi korábbiakban felsorolt magatartásuk révén 2008. szeptember 1-jét követően megsértették a Tpvt. III. ekkor hatályos fejezetének rendelkezéseit is, figyelemmel arra, hogy az érintett termékek esetében ügyfélként minősülhettek a Tpvt. III. fejezete szerinti üzletfelek.
 - 6) Ezért a GVH a versenyfelügyeleti eljárást kiterjesztette az előbbiek kapcsán tanúsított magatartásra is (Vj-019-022/2009).

II.

Az eljárás alá vontak

OTP Bank

- 7) Az OTP Bank jogelődjét Országos Takarékpénztár néven 1949-ben alapították országos állami pénzügyintézetként. 1990 végén a Takarékpénztár részvénytársasággá alakult. 1995-ben megkezdődött a bank privatizációja, amelynek során a tőzsdei

bevezetést és három nyilvános kibocsátást követően a Magyar Állam tulajdona mára egy darab szavazatelsőbbbségi, úgynevezett aranyrészvényre csökkent. A társaság jelenleg széles tulajdonosi körrel rendelkezik és részvényei döntő többségben intézményi és magánbefektetők kezében vannak.

- 8) A Tptv. 24. §-ának (3) bekezdése alapján az OTP Bank 2008. évi nettó árbevétel helyett figyelembe vehető bevételi tételeinek összege 860.375 millió Ft.

OTP Alapkezelő

- 9) Az OTP Alapkezelő az OTP Befektetési Alapkezelő Kft. átalakulásával jött létre 1998. szeptember 18-án. Az Alapkezelő tulajdonosai a Concordia-INFO Informatikai és Ingatlanhasznosító Zrt. 95%-os és az OTP Bank Nyrt. 5%-os részesedéssel.

A vizsgálatban érintett alapok

- 10) Az OTP Alapkezelő a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (a továbbiakban: Tpt.) alapján befektetési alapkezelési tevékenységet végző jogi személy, amely a törvény erejénél fogva képviseli az általa kezelt befektetési alapot annak működése során. A befektetési alapkezelő az általa kezelt befektetési alap által kibocsátott befektetési jegyek forgalomba hozatalára, folyamatos forgalmazására köteles a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (továbbiakban: Bszt.) szerinti szükséges engedéllyel rendelkező befektetési vállalkozást vagy hitelintézetet megbízni. Az OTP Bank ilyen, a Bszt. befektetési szolgáltatási tevékenységet végző és kiegészítő szolgáltatást nyújtó hitelintézet. Az OTP Alapkezelő és az OTP Bank közötti együttműködést az ún. Vezető Forgalmazói Megbízási Szerződés szabályozza. A vizsgálattal érintett alapok vezető forgalmazói feladatainak ellátására vonatkozó szerződés keretében a felek marketing tevékenységükre vonatkozó együttműködésükről is rendelkeztek.¹ Mindhárom, a vizsgálattal érintett alap vezető forgalmazója az OTP Bank. Ezen túlmenően az OTP Bank társforgalmazói megbízási szerződéseket kötött több piaci szereplővel is az érintett alapokat illetően.

OTP Abszolút Hozam Nyíltvégű Származtatott Alap

- 11) Az OTP Alapkezelő 2006. július 11-én indította az Abszolút Hozam Nyíltvégű Származtatott Alapot (a továbbiakban: Abszolút Hozam Alap vagy AHA). Az Abszolút Hozam Alap nyíltvégű, forgalomba hozatala nyilvános, határozatlan futamidejű, származtatott ügyletekbe is befektető, PSZÁF nyilvántartási száma 1111-180. Az Alap nyilvántartásba vételét megelőzően jegyzési eljárásra került sor, a nyilvántartásba vételt követően pedig folyamatos a forgalmazás. A jegyzésre, illetve az elsődleges forgalmazás során vásárlásra jogosultak "A" sorozatú befektetési jegyek tekintetében belföldi és külföldi természetes és jogi személyek, jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok, a "B" sorozatúak tekintetében intézményi befektetők.
- 12) Az Abszolút Hozam Alap céljaként meghatározott, hogy a rövid távú kockázatmentes hozamot szignifikánsan meghaladó megtérülést biztosítson a befektetési jegy

¹ Vj-019-008/2009. és Vj-019-012/2009.

tulajdonosok számára, a kockázatok alacsony szinten tartása mellett. Az OTP Alapkezelő az Abszolút Hozam Alapot a hagyományos, referenciaindexet követő stratégiától eltérő befektetési politikával kezeli: nincs előre meghatározott referenciaindex, amelyet követ befektetéseinek összetételével, hanem a változó tőkepiaci körülményekhez igazodva mozgathatja tőkét a kockázatmentes, illetve alacsony kockázatú pénz- és kötvénypiaci eszközök, valamint a magasabb kockázatú részvény típusú eszközök között. Az Alapkezelő arra törekszik, hogy kedvező piaci helyzetben vállaljon részvénykitettséget. Ez azt jelenti, hogy döntéstámogató modellje segítségével igyekszik kiválasztani a részvényvásárláson és tartáson alapuló értékteremtésre alkalmas időintervallumokat, illetve meghatározni a részvénykitetés mértékét. A kedvezőtlennek ítélt időintervallumokban pedig a portfólió egy részét vagy akár teljes egészét az Alapkezelő átcsoportosíthatja állampapírokba, pénzpiaci eszközökbe.

OTP Optima Tőkegarantált Kötvény Alap

- 13) Az OTP Optima Tőkegarantált Kötvény Alap nyilvános, határozatlan futamidejű, nyíltvégű értékpapír befektetési alapként működik. Az Alapkezelő az Optima Alap pénzeszközeit olyan befektetésekből helyezi el, amelyek a befektetési jegy tulajdonosok számára alacsony kockázat, kiszámítható árfolyam-alakulás és a befektetéshez való mindenkor azonnali hozzáférés mellett biztosítják a rövid futamidejű magyar állampapírok és a banki betétek hozamát megközelítő teljesítményt. Az Optima Alap PSZÁF nyilvántartási száma (lajstromszáma) 1111-17, a PSZÁF engedély száma 110.053-1/96, kelte 1996. április.

OTP Tőkegarantált Pénzpiaci Alap

- 14) Az OTP Tőkegarantált Pénzpiaci Alap (a továbbiakban: Pénzpiaci Alap) nyilvános, határozatlan futamidejű, nyíltvégű befektetési alapként működik. A Pénzpiaci Alap célja, hogy a befektetők akár 3 hónapnál rövidebb futamidőre rendelkezésre álló pénzeszközei számára is kiszámítható árfolyam-alakulású, rugalmas befektetési lehetőséget biztosítson. Ennek érdekében az Alapkezelő a Pénzpiaci Alap eszközeit döntő részben forintbetétekbe és állampapírokba, kisebb részben vállalati kötvényekbe fekteti. Az Alapkezelő a kamatkockázat csökkentése és a devizakockázat optimalizálása érdekében származékos ügyleteket is köthet.
- 15) Az Optima Alap internetes felületen keresztüli forgalmazására 1999-től, a Házibank elnevezésű internetes csatorna indításával van lehetőség. Ezen értékesítési csatorna 2004-ben az OTPdirekt internetes szolgáltatási csatorna elnevezést kapta. A Pénzpiaci Alap 2006. áprilisától forgalmazható OTPdirekt igénybevételével.

III. A vizsgált magatartás

„Kedvező piaci környezet”²

- 16) Az Abszolút Hozam Alap esetében a vizsgálat tárgyát képezte, hogy
- az ügyindító végzésben megjelölt „[k]edvező piaci környezetben az [Abszolút Hozam] Alap hazai és nemzetközi részvényekbe fekteti vagyonát, kedvezőtlen piaci helyzetben viszont a teljes vagyon kockázatmentes befektetésekre kerül át” ígéret a későbbiekben ténylegesen teljesült-e, teljesülhetett-e, azaz a fogyasztók objektív képet kaptak-e a befektetés biztonságosságáról ennek figyelembevételével,
 - kitérve arra is, az észlelte alapján a kockázattal összefüggésben a rendelkezésre álló anyagok megállapításai a számottevőtől a mérsékelt/közepes kockázatúig terjedően sorolják be a befektetést.
- 17) Nem képezte – nem képezhette – a vizsgálat tárgyát a befektetési döntések minősítése.
- 18) A fenti idézettel azonos vagy hasonló tartalmú tájékoztatások a következők:
- „Az Alapkezelő arra törekszik, hogy kiválassza a részvénykockázat vállalására alkalmas időszakokat, és csakis akkor fektessen részvényekbe, amikor azok várhatóan jelentős hozamot biztosíthatnak. Ilyenkor a részvénykitettséggel jellemzően elérheti a 100%-ot. Ha a feltételek erre nem kedvezőek, akkor az alapkezelő nem kockázatot, hanem 100%-ban a kockázatmentes pénzügyi befektetésekre helyezi el az [Abszolút Hozam] Alap befektetéseit.”³
 - „Ha a részvénypiaci kilátások nem kedvezőek, akkor az OTP Abszolút Hozam Alap kizárólag bankbetétekben, állampapírokban helyezi el a befektetéseit.”⁴
 - „Az OTP Abszolút Hozam Alap kedvező és kedvezőtlen részvénypiaci környezetben egyaránt az adott helyzetnek megfelelő optimális befektetésekre törekszik. (...) Kedvező piaci környezetben az [Abszolút Hozam] Alap hazai és nemzetközi részvényekbe fekteti vagyonát, kedvezőtlen piaci helyzetben viszont a teljes vagyon kockázatmentes befektetésekre kerül át.”⁵
 - „Az [Abszolút Hozam] Alap a biztonságos pénzügyi eszközökről csak akkor vált részvénybefektetésekre, amikor kedvezőnek ítéli a piaci kilátásokat.”⁶
 - „Az [Abszolút Hozam] Alap rugalmasan mozgatja vagyonát a kockázatmentes pénzügyi és kockázatos részvénypiaci befektetések között, mindig a legjobb közép- és hosszútávon elérhető teljesítményre törekedve.”⁷
 - „Az OTP Abszolút Hozam Alap olyan befektetés, amely szabadon mozgathatja tőkéjét a pénzügyi piacok és a részvénypiacok között arra törekedve, hogy kedvező piaci helyzetben vállaljon csak részvénykockázatot, kedvezőtlen helyzetben pedig biztonságos bankbetétekben, állampapírokban kamatoztassa vagyonát.”⁸
 - „Tekintve, hogy az OTP Abszolút Hozam Alap stratégiájának lényege a kockázatmentes és kockázatos befektetések közötti váltások helyes időzítésének megvalósításában rejlik, az [Abszolút Hozam] Alap elsősorban azoknak a befektetőknél nyújt segítséget, akik nem maguk kívánják dönteni a kötvény- és részvénypiacok közötti átmenetek időpontjáról.” Ugyanitt: „[k]ifejezetten

² Vj-019-008/2009., Vj-019-012/2009., Vj-019-016/2009., Vj-019-017/2009., Vj-019-018/2009.

³ OTP Alapkezelő, OTP Abszolút Hozam Alap PR cikk, Világgazdaság, 2006. július 11.

⁴ OTP Bank, OTP Abszolút Hozam DM levél, 2006. augusztus

⁵ OTP Alapkezelő, Összevont értékpapíralap szórólap, 2006. október, 2007. július

⁶ Nyomatott sajtóban megjelent hirdetés, OTP Alapkezelő, 2008. február

⁷ Alapfigyelő – havi és negyedéves portfóliójelentés 2007. I. negyedév

⁸ Alapfigyelő – havi és negyedéves portfóliójelentés 2008. I-II-III-IV. negyedév

kedvezőtlen részvénytársasági kilátások esetén az [Abszolút Hozam] Alap rövidre is eladhatja részvényeit (short pozíció), így a részvények árfolyam-csökkenésekor is többelhozamhoz juttathatja befektetőit.”⁹

- „Kedvező piaci környezetben az alap hazai és nemzetközi részvényekbe fekteti vagyonát, kedvezőtlen piaci helyzetben viszont a teljes vagyon kockázatmentes befektetésekbe kerül át.”¹⁰
- „Az [Abszolút Hozam] Alap célja, hogy a rövid távú kockázatmentes hozamot szignifikánsan meghaladó megtérülést biztosítson a Befektetési Jegy tulajdonosok számára, a kockázatok alacsony szinten tartása mellett. Az Alapkezelő azt tekinti elsődleges feladatának, hogy az [Abszolút Hozam] Alap a rövid lejáratú állampapírhozam feletti többelhozam eléréseért cserébe a lehető legalacsonyabb többletkockázatot vállalja fel. Ennek érdekében az Alapkezelő folyamatosan elemzi a szóba jöhető befektetési lehetőségeket várható hozam és várható kockázat szempontjából. Ezek közül a legkedvezőbb hozam/kockázat jellemzővel rendelkező lehetőségeket igyekszik bevalogatni a portfólióba. Az Alapkezelő a Befektetési Jegyek kibocsátása által összegyűjtött tőkét a 2.2 pontban felsorolt, a Tpt. rendelkezéseinek megfelelő eszközökbe fekteti be, a 2.3 pontban meghatározott arányokban, a Tájékoztató 9. pontjában bemutatott pénz- és tőkepiacokon, az [Abszolút Hozam] Alap vagyonát aktívan kezelve. Az Alapkezelő a 2.5 pontban is hivatkozott törvényi szabályozásnak megfelelően köthet származékos ügyleteket az [Abszolút Hozam] Alap nevében.”¹¹

19) A tájékoztató anyagok a fentiekén túlmenően

- kitérnek az egyes eszközök kockázatoságára/kockázatmentességére, de arra nem, hogy konkrétan mely helyzetek minősülnek kedvezőnek/kedvezőtlennek;
- az anyagok jelentős részében valóban „számottevő” kockázattal járóként említett, illetve ábrázolt a termék (pl. az Alapkezelő havi és negyedéves portfólió jelentései), ugyanakkor például az OTP Bank aláírásával kiküldött DM-level szerint „mérsékelt” kockázatot vállal fel az ügyfél és a csatolt, banki munkatársak részére készült oktatási anyag azt a megfogalmazást tartalmazza, hogy az Abszolút Hozam Alapot „közepes kockázatot vállalók és kompromisszumot keresők számára” ajánlják;
- a Tájékoztató és Kezelési Szabályzat borítóján és további szövegében is utal „számottevő” kockázatra, de később azt is rögzíti, „kockázatok alacsony szinten tartása mellett” tevékeny az alapkezelő;
- utalnak arra, hogy a befektetési döntéseket az alap kezelője hozza meg, illetve számos anyag ismerteti, hogy a döntéshozatalt saját fejlesztésű döntéstámogató modell segíti;
- amennyiben a hozamra kitérnek, említik, hogy az alap nem rendelkezik referenciaindexszel és „elvárt minimális hozamtöbblet”-tel számolnak.

*A tőkegarancia érvényesíthetősége*¹²

- 20) A tőkegaranciával kapcsolatos ígéret tekintetében a vizsgálat tárgyát az képezte, hogy az OTP Bank által ígért tőkegarancia ténylegesen érvényesíthető volt-e és mely esetekben, tekintettel arra, hogy a rendelkezésre álló adatok szerint, illetve a Bank nyilatkozata alapján: a Bank elektronikus értékesítési csatornán keresztül is forgalmazza 1999-től, illetve 2006-tól az Optima, illetve a Pénzpiaci Alapok

⁹ Az OTP Abszolút Hozam Alap terméklapja (www.otpbank.hu/OTP_ALAPKEZELO/hu/A_abszolut.jsp)

¹⁰ OTP Bank honlapja https://www.otpbank.hu/OTP_Portal/online/BH01010304031500.jsp

¹¹ Az OTP Abszolút Hozam Nyíltvégű Származtatott Alap Tájékoztatója és Kezelési Szabályzata, „2.1 Befektetési stratégia” alfejezet, 2006. június

¹² Vj-019-008/2009., Vj-019-012/2009., Vj-019-016/2009., Vj-019-017/2009., Vj-019-018/2009.

befektetési jegyeit, de a tőkegarancia csak a fiókokban, személyesen érvényesíthető, amire az Optima és Pénzpiaci Alap Tájékoztatója és Kezelési Szabályzata közvetlenül nem utal. A személyes jelenlét követelményének explicitté tétele csak később, 2008. november 15-én¹³ jelent meg Kiegészítő Hirdetmény formájában, illetve 2009 áprilisában a bank honlapján.

- 21) A befektetési jegyekhez az Optima és Pénzpiaci Alap létrejöttétől kezdődően tőkegarancia kapcsolódik¹⁴, amelynek feltételeit az OTP Bank mint Garanciavállaló által kiállított Garanciavállalási Nyilatkozat határozza meg.
- 22) A garanciavállalás révén az OTP Bank az Optima és a Pénzpiaci Alap esetében is kötelezettséget vállalt arra, hogy ha a befektetési jegyek visszaváltásakor a befektető által kapott „aktuális” ár kisebb lenne, mint a befektetési jegyek vételekor fizetett ár, akkor a különbséget a befektetőnek megfizeti, feltéve, hogy
 - a) a befektető a Forgalmazási Helyen vásárolta és adta el a befektetési jegyét,
 - b) azt folyamatosan értékpapírszámlán tartotta, továbbá
 - c) a vétel és az eladás között az Optima Alap esetében 2006. július 17. napjáig legalább 30 nap, ezt követően legalább 90 nap, a Pénzpiaci Alap esetében legalább 14 nap eltelt, valamint
 - d) „a befektetési jegy tulajdonos a visszaváltáskor bemutatja a vásárlásról szóló szerződést”.
- 23) Az OTP Bank mindkét érintett befektetési jegyet forgalmazza fiókhálózatában, azon belül az értékpapír forgalmazásba bekapcsolt fiókjaiban, valamint elektronikus csatornákon keresztül, beleértve az OTPdirekt telefonos ügyintézői csatornát és az OTPdirekt internetes szolgáltatási csatornát.
- 24) Az OTPdirekt igénybevételével történő értékesítésről általában a következő dokumentumok rendelkeznek: az OTP Bank
 - Befektetési Szolgáltatási Üzletági Üzletszabályzata,
 - annak hirdetménye a Díjtételekről és Fiókok Listájáról,
 - annak kiegészítő hirdetménye az általános értékpapír forgalmazási információkról,
 - lakossági OTPdirekt Üzletszabályzata,
 - kereskedelmi banki OTPdirekt Üzletszabályzata,
 - hirdetménye az OTPdirekt szolgáltatások Kondíciós Listájáról Lakossági ügyfelek részére,
 - hirdetménye a lakossági ügyfelek részére nyújtott OTPdirekt szolgáltatásokról,
 - hirdetménye az OTPdirekt szolgáltatásokról Kondíciós Listájáról Kereskedelmi banki ügyfelek részére,
 - hirdetménye a kereskedelmi banki ügyfelek részére nyújtott OTPdirekt szolgáltatásokról,
 - Lakossági OTPdirekt szerződése és
 - az egyes alapok Tájékoztatója és Kezelési Szabályzata.
- 25) Az oktatási anyagok a tőkegarancia kizárólag személyes érvényesíthetőségére vonatkozó információt az Optima és Pénzpiaci Alapok kapcsán nem tartalmaztak.

¹³ Vj-019-017/2009.

¹⁴ Vj-019-017/2009.

- 26) Az internetes felületen a tranzakció rögzítésekor az ügyfélnek lehetősége van a tranzakció nyomtatására a „befogadást visszaigazoló” képernyőn. A tranzakció(k) feldolgozásának állapotát az ügyfél a „Lekérdezések/Tranzakciók ellenőrzése” menüpontban követheti nyomon. Itt szintén lehetősége van a lekérdezett tranzakciók exportjára és nyomtatására is. Az Optima és a Pénzpiaci Alap kapcsán a tranzakció lezárását követően az internetes felületen keresztül lehetősége van az ügyfélnek a befektetési jegy vételére vonatkozó, teljesült tranzakció lekérdezésére és kinyomtatására, a befektetési jegyek azonnali elszámolásúak.

IV.

Az eljárás alá vontak álláspontja

A hatáskör kérdése

- 27) Az OTP Bank (Vj-019-008/2009.) és az OTP Alapkezelő (Vj-019-012/2009.) hatásköre hiányának megállapításával kérte az ügy áttételét a PSZÁF-hez.
- 28) Ezt eljárás alá vontak a következőkre alapozták:
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (továbbiakban: Ket.) 19. §-ának (1) bekezdésére, 19. §-ának (4) bekezdésére, 22. §-ának (1) és (2) bekezdéseire,
 - a Tptv. 86. §-ának (1) bekezdésére és 45. §-ára tekintettel,
 - arra figyelemmel, hogy az Fttv. 2008. június 29-étől hatályos azzal, hogy az Fttv. 52. §-ának (2) bekezdésében rögzített rendelkezések 2008. szeptember 1-én léptek hatályba és az Fttv. 53. §-ának (1) bekezdése szerint az Fttv. 10-28. §-aiban foglalt – lényegében eljárásjogi rendelkezéseket – a hatálybalépést követően indul eljárásokban alkalmazni kell. Az Fttv. 53. §-a (10) bekezdésének d) pontja szerint a tőkepiacról szóló 2001. CXX. törvény (továbbiakban: Tpt.) Fttv.-vel megállapított 406/A. §-át a hatálybalépést követően indul eljárásokban alkalmazni kell.
- 29) Az Fttv. 53. §-a (18) bekezdésének b) pontja szerint a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (továbbiakban: Bszt.) Fttv.-vel megállapított 179. §-át a hatálybalépést követően indul eljárásokban alkalmazni kell.
- 30) Eljárás alá vontak hivatkoztak továbbá az Fttv. 7. §-ának (3) bekezdésére, mely szerint az Fttv. 7. §-ának alkalmazásában a) az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó jogi aktusában, b) kötelező európai uniós jogi aktus rendelkezéseinek átültetése céljából elfogadott külön jogszabályi rendelkezésekben, illetve c) az 1. § (4) bekezdésének a)-d) pontja, valamint (5) bekezdésének b) pontja szerinti külön jogszabályi rendelkezésekben meghatározott tájékoztatási követelményekben előírt információ az ott meghatározott kereskedelmi kommunikáció tekintetében jelentős, illetve hogy az Fttv. 1. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint külön törvény vagy az annak végrehajtására kiadott jogszabály a fogyasztók tájékoztatására vonatkozóan az Fttv.-ben foglalt szabályokon túl részletesebb, illetve szigorúbb szabályokat írhat elő pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatás, biztosítási, biztosításközvetítői és biztosítási szaktanácsadói szolgáltatás, befektetési szolgáltatási tevékenység és befektetési szolgáltatási tevékenységet kiegészítő szolgáltatás, árutőzsdei szolgáltatás, önkéntes kölcsönös biztosító pénztárak által nyújtott szolgáltatás, valamint a magánnyugdíjpénztári szolgáltatás tekintetében.

- 31) Előbbiekén túlmenően mindkét eljárás alá vont hivatkozott a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló 2007. évi CXXXV. törvény (a továbbiakban: Psztv.) 4. §-ának h) és m) pontjára, melyek szerint ha törvény eltérően nem rendelkezik, a PSZÁF látja el a Tpt. és a Bszt. hatálya alá tartozó szervezetek, személyek és tevékenységek felügyeletét.
- 32) Eljárás alá vontak nyilatkozata szerint az Abszolút Hozam Alaphoz köthető kereskedelmi kommunikáció kitér arra, hogy az alap kezelője a befektetési politikában leírt eszközök saját döntésén alapuló átsúlyozásának helyes időzítésére törekszik, felhívja a figyelmet a befektetési jegy kockázatos jellegére, valamint a hosszabb távú befektetés, a minimálisan ajánlott 3 éves befektetési időtáv szükségességére is.

V.

Belföldi jogsegély – a PSZÁF álláspontja

A PSZÁF saját felügyeleti kötelezettségeit illetően

- 33) A GVH jelen eljárásban a felmerült hatásköri kérdésekre tekintettel a Ket. belföldi jogsegélyre vonatkozó 26. §-a (1) bekezdésének b) és c) pontjai alapján belföldi jogsegély kérésére vonatkozó végzéssel kereste meg a PSZÁF-et¹⁵ azon kérdések tekintetében, hogy a Tpt. 35. §-ának (5) bekezdése és a 293. §-ának (1) bekezdése szerinti, kereskedelmi kommunikáció ellenőrzésére irányuló tevékenysége során a PSZÁF milyen szempontokat mérlegel, milyen kereskedelmi kommunikációs eszközöket értékel, mely esetekben tiltja meg a kereskedelmi kommunikáció közlését. A GVH kérte az előbbiek ismertetését a vizsgált termékek esetei kapcsán is.
- 34) A PSZÁF válasza szerint a Tpt. 35. §-a alapján ellenőrzi az értékpapírok nyilvános forgalomba hozatalával, a Tpt. 293. §-a alapján a befektetési alapok által kibocsátott befektetési jegyek nyilvános forgalomba hozatalával összefüggésbe hozható kereskedelmi kommunikációnak (a továbbiakban: KK) a kibocsátás Tpt. szerinti alapidokumentumával, azaz a kibocsátási tájékoztatóval való összhangját. A benyújtott KK-tervezet megfelelőségének értékelési szempontjait a Tpt. 35. §-ának (2) bekezdése, (5) bekezdésének második mondata, illetve a 293. § (3) bekezdése határozza meg. A kibocsátási tájékoztató közzétételéhez a Tpt. 36. §-ának (1) bekezdése alapján a PSZÁF előzetes jóváhagyása szükséges. A kibocsátási tájékoztató a befektetők információval való ellátásának elsődleges, meghatározó jellegű forrása, amit elvi szinten a Tpt. 26. §-ának (1)-(3) bekezdései is megerősítenek.
- 35) A befektetési alapok tekintetében kiemelendő, hogy azok tájékoztatójának kötelező melléklete az alap működési szabályainak bemutatására szolgáló kezelési szabályzat.
- 36) A PSZÁF a KK-ban foglalt információ értékelésekor elsődlegesen abból indul ki, hogy az összhangban áll-e a tájékoztató és a kezelési szabályzat tartalmával. A KK tehát nem közvetíthet olyan információt, amely ellentétes a tájékoztatóban foglalt bármely rendelkezéssel. Az Fttv. 53. § (10) bekezdése által 2008. szeptember 1-jén módosított Tpt. 35. és 293. §-ai alapján a PSZÁF a fentiek mellett vizsgálni köteles, hogy a KK-ban foglalt információ nem ütközik-e a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat Fttv.-ben meghatározott tilalmába. Hangsúlyozni kell ugyanakkor, hogy a PSZÁF-nek nem áll módjában ellenőrizni, hogy egy adott értékpapírhoz kapcsolódó valamennyi KK-nak minősülő anyag benyújtásra került-

¹⁵ Vj-019-002/2009.

e, így nem zárható ki az sem, hogy a fogyasztók számára elérhetőek olyan nyilvánosan kibocsátott értékpapírokhoz kapcsolódó KK-k is, amelyek tartalmát - a Tpt. 35. § (5), illetve 293. § (2) szerinti benyújtási kötelezettség elmulasztása okán - a PSZÁF előzetesen nem vizsgálhatta meg.

- 37) A PSZÁF a fentiekben leírtakból következően abban az esetben tiltja meg a KK nyilvánosságra hozatalát, ha az abban megjelenő információ ellentétes a tájékoztatóban foglaltakkal, vagy félrevezető, illetve, ha egyébként a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat Fttv.-ben meghatározott tilalmába ütközik.
- 38) Amint az korábban kifejtésre került, a KK-nak minősülő anyagok a tájékoztató elsődleges jogi dokumentum státusából adódóan nem tartalmazhatnak releváns többletinformációt a termék, azaz az értékpapír, illetve az ahhoz kapcsolódó információ tekintetében. A Tpt. 26. § alapján a jóváhagyott tájékoztató olyan zárt keretrendszer hoz létre az értékpapírt illetően, amely keretrendszer mellett azt megkerülve, illetve azon túlmutatva egyéb, a terméket, annak jellemzőit befolyásoló rendelkezések nem határozhatóak meg. A KK-ban megjelenő információ tehát csupán a tájékoztatóban rögzített feltételek keretén belül ismertetheti, magyarázhatja és népszerűsítheti a termékjellemzőket, minden esetben figyelembe véve az Fttv. 4. § (3) bekezdésében biztosított marketingkommunikációs szabadság határait.
- 39) A PSZÁF a Psztv. 41. § (1) bekezdése alapján folyamatosan figyelemmel kíséri a befektetési alapok működését, ennek során elsődlegesen azt vizsgálja, hogy az alapok a tájékoztatóban meghirdetett elveknek megfelelően működnek-e. Amennyiben eltérést tapasztal a tájékoztatóban foglaltak és az alap tényleges működése között, a PSZÁF minden esetben megteszi a szükséges intézkedéseket, alkalmazza a szükséges szankciókat az alap jogszabályokban és a tájékoztatóban foglaltak szerinti működése helyreállítására érdekében. Ismételtén kiemeljük, hogy a KK-ban megjelenő információ az alapok működésére befolyással bíró többlettartalmat nem jeleníthetnek meg, így ezek megvalósulása sem kerülhet vizsgálat tárgyává.

Az OTP Abszolút Hozam Alapot illetően

- 40) Az Alapkezelő által létrehozott és kezelt Abszolút Hozam Alapra vonatkozó kérdésekre válaszul a PSZÁF hivatkozott a Tpt. 5. § (1) bekezdés 11. pontja szerinti befektetési alapkezelési tevékenység definíciójára és arra, hogy a befektetési alapkezelési tevékenység meghatározó jellemzője, hogy a kialakított alap kezelése alapkezelői döntések sorozata révén történik. A befektetési alapba történő tőkebefektetéskor a befektető a tájékoztató ismeretében tisztában van azzal a körülménnyel, hogy a befizetett tőkéje további befektetésének mikéntjére közvetlen módon nem lehet ráhatással, nyíltvégű alapok esetén csupán arról dönthet szabadon, hogy mely időpontban vonja ki tőkét az alapból. A befektető tehát a további befektetéshez szükséges döntési szabadságot a befektetési jegyek megvételével átadja az alapkezelőnek, annak tudatában, hogy az alap tőkét az alap kezelési szabályzatában meghirdetett szabályok keretei között fogja kezelni. Az ügylet nélkülözhetetlen eleme a befektetőnek az alapkezelő irányába fennálló bizalma, melynek megszűnése esetén a befektető szabadon, befektetési jegyeinek visszaváltása útján kivonhatja tőkét az alapból. A befektető döntési szabadságának átruházása azt is jelenti egyben, hogy a befektető lemond annak lehetőségéről, hogy az alapba betett vagyont maga kezelje. Az Alapkezelő döntési szabadságát gyakorolva a kezelési szabályzat keretei között szabadon ítéli meg, hogy az adott helyzetben mi a befektetők szempontjából legkedvezőbb struktúrájú portfólió, s azt mikor, milyen események hatására, hogyan alakítja át.

- 41) Az Abszolút Hozam Alap kezelési szabályzata részletesen bemutatja az alap befektetési politikáját, melynek megvalósítását az Alapkezelő rögzítette. Az Abszolút Hozam Alap tájékoztatójának a befektetési kockázatokat bemutató 10. pontja egyebek mellett rögzíti, hogy „... előfordulhat, hogy az [Abszolút Hozam] Alap egy jegyre jutó nettó eszközértéke egyes időszakokban csökken”.
- 42) Az Abszolút Hozam Alap kezelési szabályzatában a befektetési stratégia is ismertetett. A kezelési szabályzatban meghatározásra kerülnek a portfólió lehetséges elemei, azok aránya, és bemutatásra kerülnek a befektetéssel megcélzott piacok. A befektetők a vételi megbízás megadásakor nyilatkoznak a tájékoztatóban foglalt információk ismeretéről.
- 43) Az Alapkezelő döntési szabadsága a PSZÁF álláspontja szerint kiterjed annak megítélésére, hogy az adott piaci környezet „kedvező” vagy „kedvezőtlen”, s az alapkezelő a befektetői felhatalmazással élve szabadon döntheti el, hogy mely időpont a legalkalmasabb az alap portfóliójának átalakítására. A fenti KK nem tartalmaz olyan kötelezettségvállalást az Alapkezelő részéről, amelynek alapján felelőssé lehetne tenni azért, mert adott helyzetben egy konkrét befektető megítélése szerint nem a KK-ban vállaltak szerint járt el. Ezen elv elfogadása az alapkezelő döntési szabadságának megkérdőjelezésével lenne egyenlő, ellentétes a Tpt. fogalom-meghatározásával, s végső soron ellehetetlenítené az alapkezelő tényleges működését.

A PSZÁF-hez benyújtott panasz kapcsán

- 44) A PSZÁF 2008. december 16-i végzésében egy panaszos ügyben megállapította, hogy a OTP Optima Alap Kezelési Szabályzatában megtalálható Garanciavállalási Nyilatkozat nem tér ki egyértelműen arra, hogy interneten keresztül nem érvényesíthető a tőkegarancia. Erre tekintettel a befektetési jegy visszavásárlása során keletkezett veszteséget a bank az ügyfél értékpapírszámláján jóváírta. Előbbiek figyelembevételével a PSZÁF a konkrét eljárást lezárta.¹⁶
- 45) A PSZÁF 2008. november 13-án a Ket 22. §-ának (1) és (2) bekezdésére hivatkozással hatásköre hiányában a GVH részére áttett az OTP Alapkezelő OTP Abszolút Hozam Alap esetében tanúsított és jelen eljárásban vizsgált magatartását sérelmező panaszt.¹⁷

VI.

Jogi háttér

- 46) A Tpv. 2008. szeptember 1. előtti időszak vonatkozásában irányadó 8. § (1) bekezdésének első mondata szerint tilos a gazdasági versenyben a fogyasztókat megtéveszteni. Ugyanezen szakasz (2) bekezdésének értelmében a fogyasztók megtévesztésének minősül különösen, ha a) az áru ára, lényeges tulajdonsága – így különösen összetétele, használata, az egészségre és a környezetre gyakorolt hatása, valamint kezelése, továbbá az áru eredete, származási helye, beszerzési forrása vagy módja – tekintetében valótlan tény vagy valós tény megtévesztésre alkalmas módon állítanak, az árut megtévesztésre alkalmas árujelzővel látják el, vagy az áru lényeges

¹⁶ Vj-019-019/2009.

¹⁷ Vj-019-018/2009.

tulajdonságairól bármilyen más, megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adnak; b) elhallgatják azt, hogy az áru nem felel meg a jogszabályi előírásoknak vagy az áruval szemben támasztott szokásos követelményeknek, továbbá, hogy annak felhasználása a szokásostól lényegesen eltérő feltételek megvalósítását igényli; c) az áru értékesítésével, forgalmazásával összefüggő, a fogyasztó döntését befolyásoló körülményekről – így különösen a forgalmazási módról, a fizetési feltételekről, a kapcsolódó ajándékokról, az engedményekről, a nyerési esélyről – megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adnak; d) különösen előnyös vásárlás hamis látszatát keltik.

- 47) A Tpv. 9. §-a alapján a használt kifejezéseknek a mindennapi életben, illetőleg a szakmában elfogadott általános jelentése az irányadó annak megállapításánál, hogy a tájékoztatás a fogyasztók megtévesztésére alkalmas-e.
- 48) A Tpv. 10. §-a értelmében tilos a fogyasztó választási szabadságát indokolatlanul korlátozó üzleti módszerek alkalmazása. Ilyen módszernek minősül különösen, ha olyan körülményeket teremtenek, amelyek jelentősen megnehezítik az áru, illetve az ajánlat valós megítélését, más áruval vagy más ajánlattal történő tárgyszerű összehasonlítását.
- 49) A 2008. szeptember 1. után tanúsított magatartásokra irányadó Fttv. 1. §-ának (1) bekezdése szerint az Fttv. állapítja meg az áruhoz kapcsolódó, a kereskedelmi ügylet lebonyolítását megelőzően, annak során és azt követően a fogyasztóval szemben alkalmazott kereskedelmi gyakorlatokra, valamint az ilyen kereskedelmi gyakorlat tekintetében alkalmazott magatartási kódexekre vonatkozó követelményeket, és az azok megsértésével szembeni eljárás szabályait. Ugyanezen cikk (2) bekezdése szerint az Fttv. hatálya arra a kereskedelmi gyakorlatra terjed ki, amely a Magyar Köztársaság területén valósul meg, továbbá arra is, amely a Magyar Köztársaság területén bárkit fogyasztóként érint.
- 50) Az Fttv. 2. §-ának a) pontja szerint fogyasztó az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében eljáró természetes személy. Ugyanezen jogszabályhely d) pontja szerint kereskedelmi gyakorlat a vállalkozásnak, illetve a vállalkozás érdekében vagy javára eljáró személynek az áru fogyasztók részére történő értékesítésével, szolgáltatásával vagy eladásösztönzésével közvetlen kapcsolatban álló magatartása, tevékenysége, mulasztása, reklámja, marketingtevékenységek vagy egyéb kereskedelmi kommunikációja, valamint h) pontja szerint ügyleti döntés a fogyasztó arra vonatkozó döntése, hogy kössön-e, illetve hogyan és milyen feltételek mellett kössön szerződést, továbbá hogy gyakorolja-e valamely jogát az áruval kapcsolatban.
- 51) Az Fttv. 3. §-ának (1) bekezdése alapján tilos a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat.
- 52) Az Fttv. 3. §-a (2) bekezdése szerint tisztességtelen az a kereskedelmi gyakorlat, amely a) amelynek alkalmazása során a kereskedelmi gyakorlat megvalósítója nem az ésszerűen elvárható szintű szakismerettel, illetve nem a jóhiszeműség és tisztesség alapelveinek megfelelően elvárható gondossággal jár el (a továbbiakban: szakmai gondosság követelménye), és b) amely érzékelhetően rontja azon fogyasztó lehetőségét az áruval kapcsolatos, a szükséges információk birtokában meghozott tájékozott döntésre, akivel kapcsolatban alkalmazzák, illetve akihez eljut, vagy aki a címzettje, és ezáltal a fogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készteti, amelyet egyébként nem hozott volna meg (a továbbiakban: a fogyasztói magatartás torzítása), vagy erre alkalmas.

- 53) Az Fttv. 3. §-ának (3) bekezdése értelmében tisztességtelen különösen az a kereskedelmi gyakorlat, amely megtévesztő (6. § és 7. §) vagy agresszív (8. §).
- 54) Az Fttv. 6. §-ának (1) bekezdése szerint megtévesztő az a kereskedelmi gyakorlat, amely valótlan információt tartalmaz, vagy valós tény - figyelemmel megjelenésének valamennyi körülményére olyan módon jelenít meg, hogy megtéveszti vagy alkalmas arra, hogy megtéveszse a fogyasztót az alábbiak közül egy vagy több tényező tekintetében és ezáltal a fogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készíti, amelyet egyébként nem hozott volna meg, vagy erre alkalmas:
- a) az áru létezése, természete, figyelembe véve a termékmegnevezésére vonatkozó jogszabályi előírásokat is,
 - b) az áru lényeges jellemzői, így különösen ba) kivitelezése, összetétele, műszaki jellemzői, tartozékai, bb) mennyisége, bc) származási helye, eredete, bd) előállításának vagy szolgáltatásának módja és időpontja, be) beszerezhetősége, szállítása, bf) alkalmazása, a használatához, fenntartásához szükséges ismeretek, bg) az adott célra való alkalmassága, a használatától várható eredmények, előnyei, bh) veszélyessége, kockázatai, bi) környezeti hatásai, bj) az egészségre gyakorolt hatása, vagy bk) tesztelése, ellenőrzöttsége vagy annak eredménye,
 - c) az áru ára, illetve díja, az ár, illetve díj megállapításának módja, különleges árkedvezmény vagy árelőny megléte,
 - d) az áru igénybevételéhez kapcsolódó adómentesség, adókedvezmény vagy más adóelőny,
 - e) az áruhoz kapcsolódóan valamely szolgáltatás, alkatrész, csere vagy javítás szükségessége,
 - f) az áruhoz kapcsolódóan biztosított ügyfélszolgálat és panaszkezelés,
 - g) a vállalkozás vagy képviselőjének személye, jellemzői és jogai, így különösen az ilyen minősége, a jogállása, társulásokban való részvétele és kapcsolatai, vagyona, szellemi alkotásokon fennálló jogai és kereskedelmi tulajdonjoga, engedélye, képesítései, díjai és kitüntetései,
 - h) a vállalkozás kötelezettségvállalásának mértéke, a kereskedelmi gyakorlat indítékai, az értékesítési folyamat természete, a szponzorálásra, a vállalkozás vagy az áru jóváhagyására vonatkozó bármely állítás vagy jelzés, vagy
 - i) a fogyasztó jogai, illetve a fogyasztót az ügylet folytán esetlegesen terhelő hátrányos jogkövetkezmények kockázata.
- 55) A 6. § (2) bekezdése szerint megtévesztő kereskedelmi gyakorlat továbbá
- a) az a kereskedelmi gyakorlat, amely más vállalkozással, illetve annak cégnevével, árujával, árujelzőjével vagy egyéb megjelölésével való összetévesztésre vezethet,
 - b) az olyan magatartási kódexben foglalt követelmény be nem tartása, amelynek a vállalkozás alávetette magát, amennyiben a vállalkozás ba) a követelmény betartására nem csupán szándéknyilatkozat formájában, hanem igazolható módon kötelezettséget vállalt, és bb) a kereskedelmi gyakorlat keretében utal a kódexnek való alávetettségére, ha ez valamennyi tényszerű körülmény figyelembevételével a fogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készíti, amelyet egyébként nem hozott volna meg, vagy erre alkalmas.
- 56) Az Fttv. 7. §-ának (1) bekezdése szerint megtévesztő az a kereskedelmi gyakorlat, amely
- a) figyelembe véve valamennyi tényszerű körülményt, továbbá a kommunikáció eszközének korlátait - az adott helyzetben a fogyasztó tájékozott ügyleti döntéséhez szükséges és ezért jelentős információt elhallgat, elrejt, vagy azt homályos, érthetetlen, félreérthető vagy időszerűtlen módon bocsátja

- rendelkezésre, vagy nem nevezi meg az adott kereskedelmi gyakorlat kereskedelmi célját, amennyiben az a körülményekből nem derül ki, és
- b) ezáltal a fogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készíti, amelyet egyébként nem hozott volna meg, vagy erre alkalmas (a továbbiakban: megtévesztő mulasztás).
- 57) A 7. § (2) bekezdése szerint, ha a kommunikáció eszköze térbeli vagy időbeli korlátokat támaszt, ezeket az akadályokat és minden olyan intézkedést, amelyet a kereskedelmi gyakorlat megvalósítója annak érdekében tett, hogy az információt más módon eljuttassa a fogyasztókhoz, figyelembe kell venni annak megítélésénél, hogy fennállt-e megtévesztő mulasztás.
- 58) A 7. § (5) bekezdése értelmében pedig vásárlásra felhívás esetén jelentős információ:
- a) az áru lényeges jellemzői, az alkalmazott kommunikációs eszköznek megfelelő mértékben,
- b) a vállalkozás neve és címe azonosításra alkalmas módon, illetve annak a vállalkozásnak az azonosításra alkalmas neve és címe, amelynek a javára a kereskedelmi gyakorlat megvalósítója eljár,
- c) az általános forgalmi adót és egyéb kötelező terheket is magában foglaló ár, illetve díj vagy - amennyiben az áru jellegéből adódóan az árat, illetve díjat nem lehet ésszerűen előre megállapítani - az ár, illetve díj megállapításának módja, valamint az összes járulékos költség, így különösen fuvardíj, szállítási vagy postaköltség, illetve amennyiben e költségeket nem lehet ésszerűen előre megállapítani, annak feltüntetése, hogy ilyen további költségek merülhetnek fel,
- d) a fizetés, szállítás és teljesítés feltételei, valamint a panaszok kezelésének módja, amennyiben ezek eltérnek a szakmai gondosság követelményeitől,
- e) olyan szerződések esetében, amelyek tekintetében jogszabály elállási jogot biztosít a fogyasztónak, az erre való utalás.
- 59) A 7. § (6) bekezdése alapján az (5) bekezdés szerinti esetben nem megtévesztő mulasztás, ha az információ egyébként a körülményekből közvetlenül kitűnik.
- 60) Az Fttv. 9. §-ának (1) bekezdése alapján a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértéséért felel az a vállalkozás, amelynek a kereskedelmi gyakorlattal érintett áru értékesítése, eladásának ösztönzése közvetlenül érdekében áll. A (2) bekezdés szerint az (1) bekezdés szerinti vállalkozás felel akkor is, ha a kereskedelmi gyakorlatot szerződés alapján más személy valósítja meg a vállalkozás érdekében vagy javára.
- 61) A Tpv. III. fejezetében 2008. szeptember 1-jétől az üzleti döntések tisztességtelen befolyásolása tilalmazott. A Tpv. 8. §-ának (1) bekezdése alapján tilos a gazdasági versenyben az üzletfeleket megtéveszteni. A (2) bekezdés szerint az üzletfelek megtévesztésének minősül különösen, ha a) az áru ára, lényeges tulajdonsága – így különösen összetétele, használata, az egészségre és a környezetre gyakorolt hatása, valamint kezelése, továbbá az áru eredete, származási helye, beszerzési forrása vagy módja – tekintetében valótlan tény vagy valós tény megtévesztésre alkalmas módon állítanak, az árut megtévesztésre alkalmas árujelzővel látják el, vagy az áru lényeges tulajdonságairól bármilyen más, megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adnak; b) elhallgatják azt, hogy az áru nem felel meg a jogszabályi előírásoknak vagy az áruval szemben támasztott szokásos követelményeknek, továbbá, hogy annak felhasználása a szokásostól lényegesen eltérő feltételek megvalósítását igényli; c) az áru értékesítésével, forgalmazásával összefüggő, az üzletfél döntését befolyásoló körülményekről - így különösen a forgalmazási módról, a fizetési feltételekről, a

kapcsolódó ajándékokról, az engedményekről, a nyerési esélyről - megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adnak; d) különösen előnyös vásárlás hamis látszatát keltik.

- 62) A 8/A. § alapján nem terjed ki a III. fejezet hatálya az olyan magatartásra, amely a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Grt.) rendelkezései értelmében megtévesztő reklám.
- 63) A Grt. 3. §-ának d) pontja szerint a gazdasági reklám olyan közlés, tájékoztatás, illetve megjelenítési mód, amely valamely birtokba vehető forgalomképes ingó dolog - ideértve a pénzt, az értékpapírt és a pénzügyi eszközt, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőket - (a továbbiakban együtt: termék), szolgáltatás, ingatlan, vagyoni értékű jog (a továbbiakban mindezek együtt: áru) értékesítésének vagy más módon történő igénybevételének előmozdítására, vagy e céllal összefüggésben a vállalkozás neve, megjelölése, tevékenysége népszerűsítésére vagy áru, árujelző ismertségének növelésére irányul (a továbbiakban: reklám). A 3. § h) pontja értelmében pedig megtévesztő reklám minden olyan reklám, amely bármilyen módon - beleértve a megjelenítését is - megtéveszti vagy megtévesztheti azokat a személyeket, akik felé irányul, vagy akiknek a tudomására juthat, és megtévesztő jellege miatt befolyásolhatja e személyek gazdasági magatartását, vagy ebből eredően a reklámozóéval azonos vagy ahhoz hasonló tevékenységet folytató más vállalkozás jogait sérti vagy sértheti.
- 64) Ugyanakkor a Grt. 2. §-a rendelkezik arról, hogy a megtévesztő reklámra vonatkozó rendelkezéseit csak annyiban kell alkalmazni, amennyiben a reklám címzettje kizárólag vállalkozás vagy önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében eljáró nem természetes személy.
- 65) Az Fttv. 19. §-ának c) pontja alapján a GVH a kereskedelmi gyakorlat tisztességtelenségének megállapítására irányuló versenyfelügyeleti eljárásában a Tpv. rendelkezéseit alkalmazza, az Fttv.-ben meghatározott eltérésekkel.

VII.

Eljárásjogi kérdések

VII.1. Az Abszolút Hozam Alap esetében közzétett tájékoztatók kapcsán

A vizsgált magatartás tanúsításának időtartama

- 66) Az Abszolút Hozam Alap esetében az alap indításától és az első rendelkezésre álló marketinganyag megjelenésének időpontjától, 2006. július 11-től értékelhető a termékkel kapcsolatos magatartás, amely a Tpv. 67. §-ának (4) bekezdése szerinti elévülési időn belül tanúsított magatartás.
- 67) Az Optima Alap esetében internetes felületen keresztüli forgalmazására az OTP Bank nyilatkozata szerint már 1999-től, a Házibank elnevezésű internetes csatorna indításával van lehetőség. A magatartás 1999-től értékelhető, tekintettel a Versenytanács Vj-45/2006/27. számú (bíróság által jóváhagyott) határozatának 73. pontjában foglaltakra, melyek szerint nem alkalmazandó az elévülés Tpv. 67.§-ának (4) bekezdésében rögzített szabálya, figyelemmel arra, hogy noha a kifogásolt tájékoztatási gyakorlat az eljárás megindítása előtt több, mint öt évvel kezdődött, azonban az elévülési időn belül fejeződött be, így – figyelemmel a hivatkozott bekezdés második mondatára – nincs akadálya annak, hogy a versenyjogi értékelés az 1999-től kezdődő teljes időszakot felölelje.

- 68) A Pénzpiaci Alap 2006 áprilisától forgalmazható OTPdirekt igénybevételével a rendelkezésre álló adatok szerint, így e tekintetben a magatartás mint a Tpv. 67. §-ának (4) bekezdése szerinti elévülési időn belül tanúsított értékelhető.

Alkalmazandó eljárásjogi rendelkezések

- 69) A Versenytanács álláspontja szerint mindenkor a vizsgált magatartások tanúsításakor hatályos jogszabályi rendelkezések, így a 2008. szeptember 1-jét megelőző időszak tekintetében a Tpv. III. fejezetében foglalt előírások alkalmazandóak.
- 70) Az Fttv. 2008. szeptember elsejétől indult eljárásokban alkalmazandó 10. §-a a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértése esetére rendelkezik az eljáró hatóságokról, márpedig egyrészt e törvény csak a 2008. szeptember 1-je utáni magatartásokra irányadó, nincs és nem is lehetne visszaható hatálya, másrészt a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot csak az Fttv. tiltja meg. A GVH-nak a Tpv. rendelkezéseinek megsértésével kapcsolatosan fennálló hatásköre kapcsán az Fttv. nem rendelkezik. Így az Fttv. hatásköri szabályai nem vonatkoznak korábbi anyagi jog alapján, korábbi magatartásokkal szemben eljáró hatóságok ügyeire. Továbbá, az Fttv. hatálybalépésével a GVH hatásköre nem szűnik meg a korábban „fogyasztó megtévesztés”-nek nevezett magatartások kapcsán: a GVH a gazdasági verseny érdemi befolyásolására alkalmas magatartásokat bírálja el (a Tpv. 8. § „gazdasági versenyben” kitétele alapján ez eddig is így volt), csupán annyi változás történt, hogy az Fttv. egyes esetekre konkretizálja a verseny érintettségét.

A hatáskör megállapításával kapcsolatban, az ágazati jogszabályok specifikus rendelkezései révén felmerülő kérdések

- 71) A vizsgálatnak nem képezte tárgyát a Tpt. 21. §-ának (1) bekezdése szerinti tájékoztatók PSZÁF által jóváhagyott tartalmának értékelése (bár értelemszerűen azok tartalma figyelembe lett véve), sem az OTP Alapkezelő befektetési tevékenységének értékelése.
- 72) A Fővárosi Ítéltábla 2. Kf. 27. 121/2007/8. számú és a Legfelsőbb Bíróság által hatályában fenntartott ítéletében a Versenytanács Vj-111/2005. számú ügyben hozott határozatának felülvizsgálata során megállapítást nyert, hogy az elsőfokú bíróság döntésében helytállóan rögzítette az alperes határozatának jogszerűségét, megállapításainak megalapozottságát, mert a felperes a szolgáltatásról közzétett reklámokban nem ismertette az akciós személyi kölcsön nyújtásának olyan lényeges tulajdonságait, amelyek a fogyasztó megalapozott döntésének kialakításában lényeges szerepet játszottak volna. A jogsértés megállapíthatóságánál irreleváns volt az a körülmény, hogy a fogyasztónak módjában állt utóbb a teljeskörű tájékoztatás megszerzése, mert a jogsértés a jogsértő információ közreadásával befejeződött. Nem volt jelentősége annak sem, hogy a PSZÁF a felperes ügyfél-tájékoztatását (hirdetményeit és üzletszabályzatát) megfelelőnek minősítette, mert ez a vizsgálódás nem versenyjogi szempontból értékelte a felperes magatartását.
- 73) A Vj-140/2004. számú versenyfelügyeleti eljárásban hozott versenytanácsai határozat 24. pontja szerint a GVH eljárása keretében a vállalkozások tájékoztatásának versenyjogi hatását vizsgálja a Tpv. alapján, azt, hogy a vállalkozás a fogyasztók tájékoztatása során megsértette-e a Tpv. előírásait vagy sem (vö. a Legfelsőbb Bíróság Kf. II. 39.666/2000/5. számú ítéletével). Ennek megfelelően a nem

versenyjogi tárgyú jogszabályi előírásokat sértő piaci magatartás is csak akkor adhat alapot a versenyjogi jogsértés megállapítására, ha az adott magatartás a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására is alkalmas. Mindez egyben természetesen azt is jelenti, hogy a különböző jogszabályokban meghatározott, különböző célból és hatáskörben eljáró szervek párhuzamos eljárása nem kizárt ugyanazon magatartással kapcsolatban, amely ugyanannak a tevékenységnek többféle felelősségi rendszerben történő elbírálását is eredményezheti (lásd a Legfelsőbb Bíróság Kf. IV. 27.929/1998/4. számú ítéletét).

- 74) Az előbbieken túlmenően az érintett termékekre vonatkozó ágazati jogszabályokban foglaltak értékelésekor a tájékoztatást nyújtó vállalkozás tevékenységének minősítése, az adott tájékoztató anyag jellege, a tájékoztatásban részesülő ügyfelek, döntésük időpontja és az ágazati szabály konkrét tartalma is figyelembe veendő a hatásköri kérdések megválaszolása során.

Az Abszolút Hozam Alap esetében közzétett tájékoztatók kapcsán

- 75) A 2008. szeptember 1. előtti időtartam és a Tptv. 8. § (1) bekezdése szerinti fogyasztó esetében, az OTP Alapkezelő tájékoztatásai tekintetében a Tpt. rendelkezései veendőek figyelembe. A Tpt. 35. §-ának (5) és 293. §-ának (3) bekezdésében foglalt és a PSZÁF hatáskörét a hirdetések tervezetének ellenőrzésére vonatkozóan megállapító előírások tekintetében lényeges, hogy előzetes (ex ante) kontroll részeit képezik, a PSZÁF az anyagok megjelenését megelőzően értékeli az addig rendelkezésre álló adatok fényében a benyújtottakat. Ezt erősíti az is, hogy a PSZÁF magának a nyilvánosságra hozatalnak megtiltására jogosult az akkor rendelkezésre álló információi figyelembe vételével, továbbá mint azt valamennyi Tájékoztató és Kezelési Szabályzat rögzíti, a PSZÁF „az engedély megadása során a Tájékoztatóban szereplő adatok valóságát nem vizsgálja és nem vállal felelősséget az abban foglalt információk valóságáért”. Az érintett anyagok előzetes jóváhagyásának értékelése nem képezi azonban jelen eljárás tárgyát, hanem a megjelenést követően tanúsított magatartást értékeli a GVH a közzétettekhez képest. Jelen ügyben tehát a kereskedelmi gyakorlat valótlanosságát az eljárás alá vontak abban foglaltaktól eltérő magatartása okozza, amely magatartás természeténél fogva jóval a forgalomba hozatali eljárás lezárása után történt, így a PSZÁF vizsgálata és a GVH vizsgálata másra irányul: a PSZÁF-é a kereskedelmi kommunikáció tartalmára, míg a GVH-é a kereskedelmi kommunikáció és a tényleges magatartás viszonyára.
- 76) Ezen túlmenően a GVH hatáskörének megállapíthatóságát alátámasztja, hogy a Tptv. III. fejezete szerinti jogsértés értékelésével kapcsolatos esetleges hatásköri átfedésekre a PSZÁF sem tér ki belföldi jogsegélykérésre adott válaszában és a PSZÁF részéről beadványok áttételére is sor került.
- Az OTP Bank tájékoztatásai kapcsán 2007. december 1-jétől, a Bszt. hatályba lépésétől kezdődően figyelembe veendőek a Bszt.-ben előírtak is. Ugyanakkor a Bszt. 2008. szeptember 1-ig hatályos szövegváltozatának 179. §-a szerint a törvény hatálya alá tartozó szolgáltatásokra vonatkozó reklámok tekintetében a fogyasztóvédelmi hatóság, valamint a GVH járnak el a gazdasági reklámtevékenységről szóló 1997. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: Grtv.) szabályai szerint. A Grtv. 7. §-ának (1) bekezdésének 2008. augusztus 31-ig hatályos rendelkezése szerint volt tilos közzétenni megtévesztő reklámot. A Grtv. 15. §-ának (2) bekezdése értelmében pedig a Grtv. 7. §-ában foglaltakba ütköző reklám esetén a Tptv.-ben meghatározottak szerint a GVH járt el.

- A Bszt. 4. §-ának (2) bekezdése 41. pontja szerinti lakossági ügyfélnek nem minősülő, azaz a szakmai ügyfelek esetében az OTP Bank maga is ügy nyilatkozott (a 2008. szeptember 1-jével kezdődő időtartamra is kiterjedően), hogy a GVH hatásköre áll fenn.
 - Az Abszolút Hozam Alap esetében az értékelt anyagok – az oktatási anyag esetében az ez alapján a szóban adott tájékoztatás – a Grtv. 2. §-ának h) pontja szerinti gazdasági reklámként minősülhetnek.
- 77) A 2008. szeptember 1-jétől kezdődő időtartam esetében pedig értékelendő, hogy
- Üzletfelek esetében továbbra is a Tpvt. rendelkezései veendőek figyelembe és ennek kapcsán a fentiekben a Tpt. és a Bszt. kapcsán előadottak. Lényeges azonban egyrészt, hogy a Bszt. lakossági és szakmai ügyfél közötti különbségtétele nem azonos az ügyfelek Fttv., illetve a Tpvt. szerinti, fogyasztóra és üzletfélre történő felosztásával – így adott esetben lakossági ügyfélként minősülhetnek Tpvt. szerinti üzletfelek is.
 - Ugyanakkor a reklámként értékelt anyagok esetében a Tpvt. III. fejezete 2008. szeptember 1-jétől hatályos rendelkezései alapján történő értékelésével kapcsolatosan megállapítható, hogy
 - amennyiben a tájékoztatás a szolgáltatás igénybevételének előmozdítására irányuló közlés, így a Grt. 3. §-ának d) pontja szerinti gazdasági reklám,
 - ezáltal a Tpvt. 8/A. §-ának figyelembevételével a Grt. rendelkezései alkalmazandóak.
- 78) Amennyiben pedig a közölt állítás esetlegesen a Grt. 3. § h) pontja szerinti megtévesztő reklámként minősül, de címzettje nem kizárólag vállalkozás vagy önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében eljáró nem természetes személy, a magatartás a Grt. 2. §-a alapján a Grt. rendelkezései alapján nem ítéltető meg.
- 79) A Vj-111/2005. számú ügy felülvizsgálata során a Fővárosi Ítéltábla által hozott ítélet szerint a tájékoztatás és a reklám fogalma (...) nem azonos, ekként egybemosva nem is tehetők vizsgálat tárgyává, a tájékoztatás a reklámnál tágabb fogalom. A Grtv. időközbeni hatályon kívül helyezése és a Grt. hatályba lépése nem változtatott lényegesen a fenti ítéletben használt definíción, így a Versenytanács álláspontja szerint a fenti megállapítások jelen ügyben is relevánsak lehetnek. Továbbá a Grt.-hez fűzött kommentár szerint a gazdasági reklámtevékenység fogalmával kapcsolatban a meghatározás pontosításával egyértelművé válik, hogy a tájékoztatás lehetséges céljai (áru értékesítésének vagy más módon történő igénybevételének előmozdítása; a vállalkozás neve, megjelölése, tevékenysége népszerűsítése; áru vagy árujelző ismertségének növelése) a fogalomnak vagylagos elemei, tehát ha bármelyik cél önmagában kimutatható, a tájékoztatás, közlés, megjelenítési mód reklámnak minősül. Mindazonáltal egy vállalkozásnak vagy tevékenységének bemutatása csak áltál válik reklámmá, ha ez közvetlenül összefügg a vállalkozás áru értékesítésének előmozdításával, a vállalkozás nem ilyen célú megnyilvánulásairól (így pl. társadalmi kötelezettségvállalásáról, jótékonyági akcióiról) vagy pusztán a létezéséről való híradás nem tekinthető gazdasági reklámnak. Ugyanígy, egy áruval való tényszerű tájékoztatás sem feltétlenül reklám, amennyiben annak közvetlen kapcsolata az értékesítés előmozdítására irányuló szándékkal nem mutatható ki.
- 80) 2008. szeptember 1-jétől a Tpt. 293. §-a kiegészült azzal, hogy a PSZÁF az egyébként az Fttv.-ben meghatározott tilalom esetében is megtiltja a (hirdetés helyett immár) kereskedelmi kommunikáció közzétételét. A Bszt. új 179. §-a szerint pedig a fogyasztókkal szembeni kereskedelmi gyakorlatra vonatkozó rendelkezések

megsértése esetén a PSZÁF az Fttv.-ben meghatározott szabályok szerint jár el, ha a jogsértés az Fttv. 2. §-ának a) pontja értelmében vett fogyasztót érint, vagy ha lakossági ügyfelet, illetve olyan leendő szerződő felet érint, aki a szerződés hatálybalépését követően lakossági ügyfélnek minősül, azzal, hogy az e törvény szerinti lakossági ügyfél (leendő szerződő fél) az Fttv. alkalmazásában fogyasztónak minősül akkor is, ha nem természetes személy.

- 81) Előbbi rendelkezéseket az Fttv. 42. §-a és 50. §-ának (4) bekezdése állapította meg, amelyek az 56. § (2) bekezdésében felsorolt jogi aktusoknak való megfelelést szolgálják. Az ezen bekezdés j) pontja (az Európa Parlament és a Tanács 2003/71/EK irányelve), illetve k) pontja (az Európa Parlament és a Tanács 2004/39/EK irányelve) tekintetében a Tpt. 25. számú melléklete 10. és 15. pontjában állapítja meg, hogy ezen uniós aktusoknak való megfelelést szolgálja. A Bszt. esetében pedig a 183. § (1) bekezdésének a) pontja említi, hogy a törvény az utóbbi irányelvnek való megfelelést szolgálja.
- 82) Lényeges viszont, hogy az ágazati jogszabályokba beiktatott rendelkezések
 - a Tpt. tekintetében a fentiekben megállapított előzetes kontroll tényén túlmenően a 406/A§ esetében az eljárási szabályok követését rögzítik, de nem hatásköri megosztásról rendelkeznek;
 - ugyanezen megállapítás vonatkozik a Bszt. módosított 179. §-ára is.
- 83) Az értékelt anyagok jóváhagyására a 2008. III. és IV. negyedévi tájékoztató kivételével 2008. szeptember 1-jét megelőzően került sor, utóbbi tájékoztatók jóváhagyása tekintetében nem áll rendelkezésre adat. Az OTP Alapkezelő által csatolt adatszolgáltatásnak, amely tekintetében nyilatkozott, hogy az anyagok a PSZÁF részére megküldésre kerültek, nem képezték részét az oktatási anyagok.
- 84) Az Abszolút Hozam Alap esetében mind a 2008. szeptember 1-et megelőző, mind az azt követő időszak tekintetében a szerződéskötést megelőző döntéshozatal kerül figyelembe vételre.

VII.2. Az Optima és a Pénzpiaci Alap esetében közzétett tájékoztatók kapcsán

A hatáskör kérdése

- 85) A Versenytanács hatásköréről kialakított álláspontjához figyelembe veendő az előzőekben a korábbi versenytanácsi és bírósági döntésekkel kapcsolatban, illetve a Tpt. és a Bszt. rendelkezéseinek értelmezése kapcsán megállapítottak (69-84. bekezdések).
- 86) A Bszt. az előbbi pontban említetteken túlmenően a 43. § (8) bekezdésének j) pontjában rendelkezik a tekintetben, hogy a befektetési vállalkozás a 41. § (1) bekezdés d) és e) pontjában meghatározott, a pénzügyi eszközre, illetve az ügylet kockázatára vonatkozó tájékoztatás során – az ügyfél minősítésének, valamint a 44. §, illetve a 45. § szerinti előzetes tájékozódás során feltártak megfelelő figyelembevételével – kitér a garanciát magában foglaló pénzügyi eszköz esetében a garancia természetének részletezésére oly módon, hogy abból mind a garanciavállaló, mind a garantált intézmény megismerhető legyen és a garancia lényege a lakossági ügyfél számára megítélhető legyen. Az előbbieken fenntartása mellett megjegyezzük, hogy a PSZÁF jóváhagyásával készült tájékoztatók a tőkegarancia intézményét ugyan megfelelően ismertethetik, mégis a Bank azt a későbbiekben eltérően értelmezheti.

- A 2008. szeptember 1-jét megelőző időszak tekintetében a szerződéskötést megelőző, reklámként minősülő tájékoztatásokra a Bszt. 179. §-a alapján megállapítható a GVH hatásköre, amely tartalmában is eltérő a PSZÁF által lefolytatott eljárásokétól, továbbá
- lényeges, hogy ugyan a 2008. szeptember 1. előtti időszak tekintetében alapvetően a szerződés megkötésére vonatkozó döntéshozatal vehető figyelembe, a 2008. szeptember 1-jével kezdődő időszak tekintetében a szerződéskötést követő döntések is értékelhetőek, így ügyleti döntésként értékeljük a befektetési jegy visszaváltására, annak módjára vonatkozó döntést. A szerződéskötést megelőzően üzletfelek részére adott tájékoztatás ezen esetben is értelemszerűen reklámként minősül, amely esetében azonban nem alkalmazzuk a Grt., hanem az Fttv. rendelkezéseit (mivel nem kizárólag üzletfelek a címzettjei). A szerződéskötést követően, a (visszaváltási) döntés meghozatala előtti tájékoztatások pedig értelemszerűen nem minősülnek már reklámként, így a Tpvt. rendelkezései alapján értékelhető a magatartás üzletfelek esetében.

87) Ezen túlmenően a 2002. január 1-jét megelőző időtartam tekintetében a befektetési alapról szóló 1991. évi LXIII. törvény (Bat.) 25. § (1) bekezdése szerint a 24. § (1) bekezdésében meghatározott tájékoztatónak tartalmaznia kellett minden olyan információt, amely lehetővé teszi a befektetési alap működésének, befektetési elveinek, kezelésének és a befektetési alapba történő befektetés kockázatának megítélését. A tájékoztató nem tartalmazhat jövőbeli ígéretet, valamint más alapkezelő által kezelt befektetési alappal való összehasonlítást. A (2) bekezdés szerint pedig tilos a tájékoztató és a kezelési szabályzat tartalmától eltérő adatok közzétevése, valamint a befektetési alap hozamára, tőkéjének növekedésére vonatkozó ígéret tétele. A rendelkezések megtartásának ellenőrzésére a PSZÁF jogelődje rendelkeztetett hatáskörrel. E tekintetben is rögzítendő, hogy az előbbi pontban említett határozatokon/döntéseken túlmenően nem a tájékoztató Bat. szerinti megfelelésége, illetve a további anyagoknak a tájékoztató anyagával való összhangja képezi a vizsgálat tárgyát.

VIII.

A Versenytanács döntése

A kifogásolt magatartás értékelése az Abszolút Hozam Alap vonatkozásában, a 2008. szeptember 1-je előtt megjelent tájékoztatók tekintetében

88) A 2008. szeptember 1-je előtti időszak vonatkozásában ahhoz, hogy a fogyasztói döntés tisztességtelen befolyásolásának ténye bizonyítást nyerhessen, egyfelől azt kell bizonyítani, hogy az eljárás alá vontak magatartása alkalmas arra, hogy a fogyasztói döntést befolyásolja, másfelől pedig azt, hogy a kérdéses befolyásolás tisztességtelen módon, megtévesztéssel valósult meg.

A fogyasztói döntések befolyásolására való alkalmasság

89) A Versenytanács gyakorlata alapján a befektetési jegyek forgalmazása során a szolgáltatók a fogyasztókat értelemszerűen arra igyekeznek az ügyfeleket motiválni, hogy megtakarításaikat az adott alapon helyezték el. Így az eljárás alá vontak által tanúsított magatartás – a Tpvt. 8. §-ának (1) bekezdése szerinti feltételt teljesítve – a gazdasági versenyben történt.

- 90) Versenyjogi szempontból csak az áru, a szolgáltatás lényeges tulajdonságára vonatkozó, piaci hatást kiváltani képes tájékoztatásoknak van jelentősége. Az áruk, a szolgáltatások lényeges tulajdonságait a Tpv. 8. §-a csak példálódzóan sorolja fel, így azok köre, meghatározása a konkrét árutól, szolgáltatástól függően változhat. Az a tulajdonság minősül versenyjogilag lényegesnek, amelynek jelentősége lehet a fogyasztók áruválasztása szempontjából. A jelen esetben a befektetési jegyek biztonságossága, kockázatai, az elhelyezett tőke biztonságának garantálása nyilvánvalóan lényeges tulajdonság.
- 91) Az eljárás alá vontak azt az üzenetet közvetítették a fogyasztók felé, hogy az Abszolút Hozam Alapnál kedvezőtlen helyzet esetében a befektető érdekét képviselve változtatják az alap összetételét, és meghatározott (számottevő, mérsékelt, közepes) mértékű kockázat mellett fektetnek be.
- 92) Bár a versenytanácsi gyakorlat a szóbeli tájékoztatásokra nem alapoz megtévesztő tájékoztatási gyakorlatot (annak bizonyíthatatlansága miatt), azonban (az oktatási anyagokon alapuló) szóbeli tájékoztatások jellegüknél fogva alkalmasak lehetnek a fogyasztóban a hirdetés alapján kialakult, esetleg megalapozatlan képzetet vagy észlelést felerősíteni.
- 93) A rendelkezésre álló adatok alapján a fogyasztók úgy befektetési jegyek vásárlására, mint eladására nem elhanyagolható számban használták a bank által nyújtott internetes szolgáltatást. Az interneten megjelenő tájékoztatásokkal kapcsolatban kiemelendő, az internet jellegéből adódóan alkalmas arra, hogy információkat, egy-egy termék vonatkozásában akár a releváns információk teljes körét gyorsan és kényelmesen elérhetővé tegyen. Az interneten megjelentethető és meg is jelenő információk nagy tömege ugyanakkor azt is jelenti, hogy a fogyasztó versenyjogilag figyelembe veendő döntésének meghozatalát általában nem az információk rendelkezésre állásának hiánya nehezíti meg, hanem a nagy mennyiségű információ szelektálása, a releváns információk megtalálása és kiválasztása, s azok feldolgozása. Ebből fakadóan versenyjogi követelményként fogalmazható meg, hogy egy, a fogyasztók számára igen kedvezőként reklámozott termék fogyasztók általi reális megítéléséhez szükséges lényeges információk könnyen elérhetők legyenek, a hangsúlyozott kedvező tulajdonsággal egy oldalon, ahhoz közel, fogyasztóbarát módon kerüljenek elhelyezésre. A Versenytanács ugyanakkor megjegyzi, hogy a fogyasztóktól nem várható el, hogy az összes közreadott információ valósága ellenőrzésre kerüljön. Az információkeresés körében figyelembe veendő a túlságosan sok, eltérő forrású / formájú / tartalmú / terjedelmű (elektronikus / nyomtatott, jogszabályok / Üzletszabályzatok / Hirdetmények / reklámeszközök) információ befogadásának problémája (az anyagok kiterjedtsége és sokfélése akár a bank ügyintézőinek is gondot okozhat).

A megtévesztésre való alkalmasság

- 94) A vállalkozásoknak helytálló, valós információkon alapuló tájékoztatást kell nyújtania a lényeges körülményekről a döntési folyamat valamennyi szakaszában. Az AHA Alap tájékoztatói kapcsán, a „kedvező piaci környezet” és a kockázatosság vonatkozásában megállapítható, hogy a kockázatos/kockázatmentes eszközök köre ugyan definiálható, de a kedvező/kedvezőtlen helyzet tekintetében kérdéses, hogy milyen szempontból minősít. Erre a tájékoztatók nem tértek ki, de arra igen, hogy a vonatkozó döntést az Alapkezelő hozza meg (döntéseit modellel vagy modellekkel támogatva), így a fogyasztók ezen tényező ismeretében hozhatták meg döntésüket.

- 95) Az AHA tekintetében referenciaindexet, biztosított minimum értéket nem határozott meg az Alapkezelő, így ezen okból a vizsgálat – amellet, hogy a befektetési tevékenység értékelésére nem tért ki – az ígért eredmény elmaradására sem terjedhetett ki.
- 96) Jelen végzés 1. bekezdésében és a III. fejezetében közölt – egymáshoz hasonló, konzisztens tartalmú – idézeteket a Versenytanács szöveggörnyezetében, tehát annak összefüggéseiben, és nem azokból kiragadva értékelte. Az Alapfigyelő havi és negyedéves portfólió jelentései az erre fenntartott, vizuálisan elkülönített szegletben, egyértelműen „számottevő” kockázatúként minősítették a terméket, minden további közvetlen szöveggörnyezet nélkül, ezért a Versenytanács véleménye szerint egyértelműen abszolút, és nem relatív értelemben értelmezhető módon (rögtön mellette található a kockázat fogalmának rövid, érthető magyarázata, mely a kockázatoságot összefüggésbe hozza a hozammal, és ennek megfelelően az időtávval is, felhívva a figyelmet a rövid távú árfolyamingadozás lehetőségére, azaz a befektetési időtáv megfelelő megválasztásának szükségességére).
- 97) A banki munkatársak részére készült oktatási anyag „közepes” kockázatot ígért („közepes kockázatot vállalók és kompromisszumot keresők számára”). A Versenytanács itt szintén figyelembe vette a szöveggörnyezetet: az állítás egy olyan táblázatban szerepel, mely az AHA Alapon kívül csak annál hosszabb időtávra (5 év) ajánlott, az AHA-nál kockázatosabb részvényalapokat tartalmaz (mely utóbbiakat kifejezetten a „kockázatvállalóknak” ajánl az oktatási anyag). Ezért a Versenytanács véleménye szerint ez a minősítés a tisztán részvényekből álló alapokhoz képest, tehát csakis relatív értelemben értelmezhető, hiszen egy, a különböző hozam/kockázati konstrukciókat (alapokat) összehasonlító táblázatról van szó. Egyébiránt az oktatási anyag azt is jelzi, hogy az alap magas, „számottevő” kockázatu (összhangban a havi és negyedéves tájékoztatókkal, további közvetlen szöveggörnyezet nélkül, ezért abszolút, és nem relatív értelemben értelmezhető módon). Ezen kívül pedig figyelembe veendő, hogy – a más, belső forrásokból is tájékoztatót és tájékoztató – banki munkatársaknak szóló oktatási anyagról van szó, és nem az ügyfelek által egyénileg értelmezendő kereskedelmi kommunikációról, azaz a fenti információ közvetítéssel jut el a döntést meghozó ügyfélhez. A szóbeli tájékoztató pontos megismerése azonban további eljárási cselekményeket tenne szükségessé, ami valószínűsíthetően nem vezetne eredményre.
- 98) Az AHA Alap befektetési politikáját leíró (havi és negyedéves) Alapfigyelő – az egyébként minden, a GVH által vizsgált publikációban egyértelműen megjelenített – hozam-kockázat közötti pozitív összefüggés (magasabb hozam – magasabb kockázat) fényében hivatkozik vagy a) a kockázat mérséklésére a hozamra vonatkozó elvárásokra figyelemmel, vagy b) (a részvény-alapokhoz mérten) alacsonyabb („mérsékelt”) szintű kockázat támasztotta korlátokra tekintettel minél magasabb, a részvény-alapokéhoz hasonlítható hozam elérésére (pl. ezen összefüggések fényében értékelhető az „[a] pénzpiacok hozamát jelentősen meghaladó teljesítmény érdekében időszaki részvénykitettséggel vállala, mérsékelt kockázatvállalással” kijelentés is).
- 99) A fenti, kockázatoságra utaló megállapítások értékelését támogatják a termékeket hozam-kockázat térben elhelyező, azokat egymáshoz képest e két lényeges, egymástól nem független dimenzió mentén sorba rendező vizuális elemek (érthetően címkézett koordináta-rendszerben ábrázolt grafikon, melyben az AHA Alap – szemléletesen – a termékek kockázat szerinti sorrendjében a kockázatosabbak között helyezkedik el, megfelelően az abszolút értékben számottevő, a többi termék között (tehát relatív

értelemben) közepesnek számító kockázati minősítésnek, az „elérhető hozam” tengely mentén pedig a többi termékhez képest enyhén jobbra, pozitív irányba eltolva helyezkedik el, tükrözve a marketing anyagok – megfelelő időtávon – várható hozamra vonatkozó kedvező megállapításait), továbbá – fontosságának megfelelően – mindenhol kiemelten szerepelnek az ajánlott befektetési időtávra vonatkozó megállapítások is.

- 100) Mindezeket figyelembe véve a Versenytanács megítélése szerint a jelen eljárásban feltárt információval jogsértés megállapítása nem alapozható meg, továbbá a Versenytanács véleménye szerint az eljárás folytatásától sem várható olyan eredmény, amely alapján kétséget kizáróan megállapítható lenne, hogy az eljárás alá vont a Tpv.-be ütköző magatartást tanúsított, ezért e vonatkozásban a Versenytanács a Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pontja alapján az eljárást végzéssel megszünteti.

A kifogásolt magatartás értékelése az Abszolút Hozam Alap vonatkozásában, a 2008. szeptember 1-jét követő tájékoztatók tekintetében

A „Kedvező piaci helyzet” és kockázatosság Fttv. szerinti értékelése

- 101) A Tpv. szerinti értékelésnél rögzítettek tekintetével (88.-99. bekezdésekben írottak) a Versenytanács álláspontja szerint jelen eljárásban nem áll rendelkezésre kellő bizonyíték jogsértés megállapítására, így az Fttv. szerinti értékelésükre a Versenytanács külön nem tér ki.

A tájékoztatásoknak a Tpv. szerinti értékelése

- 102) A 2008. szeptember 1-jét követő időszak tekintetében megkülönböztetendők az ügyfelek a Tpv. fogyasztó fogalmának módosítása révén. Ugyanakkor a szerződéskötést megelőző, reklámként minősülő tájékoztatás esetében arra tekintettel, hogy nem kizárólag vállalkozások a tájékoztatás címzettjei, a Grt. rendelkezései a korábbiakban ismertetettek tekintetével nem alkalmazhatók, másrészt a szerződéskötést követően átadott információ reklámnak már nem minősül, ezért e tekintetben a Tpv. III. fejezetének rendelkezései alkalmazandók. A Tpv. szerinti értékelés tekintetében a Versenytanács a fent (88.-99. bekezdések) ismertetetteket tartja ezen időszak kapcsán is megállapíthatónak, figyelembe véve, hogy a fogyasztók és az „átlagos” üzletfelek tekintetében a befektetési termékekkel kapcsolatos információk esetében lényeges ismeretkülönbség általában nem áll fenn.

Az OTP Optima Tőkegarantált Kötvény Alap és az OTP Tőkegarantált Pénzpiaci Alap Kötelezettségvállalás

- 103) Eljárás alá vontak 2009. szeptember 10-én kötelezettségvállalást nyújtottak be, melyet 2009. november 24-én módosítottak. A Versenytanács elfogadta a módosított kötelezettségvállalást, melyet jelen végzés melléklete tartalmaz. A kötelezettségvállalást az OTP Bank nyújtotta be, amelyhez az OTP Alapkezelő csatlakozott.¹⁸
- 104) A Tpv. 75. §-ának (1) bekezdése alapján, ha a hivatalból indult versenyfelügyeleti eljárásban vizsgált magatartás tekintetében az ügyfél kötelezettséget vállal arra, hogy

¹⁸ Vj-19/038/2009. és Vj-19/039/2009. sz. iratok

magatartását meghatározott módon összhangba hozza a Tpv. rendelkezéseivel, és a közérdek hatékony védelme e módon biztosítható, az eljáró versenytanács végzéssel – az eljárás egyidejű megszüntetésével – kötelezővé teheti a vállalat teljesítését, anélkül, hogy a végzésben a törvénysértés megvalósulását, vagy annak hiányát megállapítaná.

- 105) A Tpv. 75. §-ának (2) bekezdése alapján az (1) bekezdés szerinti végzés meghozatala nem zárja ki azt, hogy az ügyben – a körülmények lényeges megváltozása miatt, illetve akkor, ha a végzés a döntés meghozatala szempontjából fontos tény félrevezető közlésén alapult – újabb versenyfelügyeleti eljárás kerüljön megindításra. Az újabb versenyfelügyeleti eljárás során rendelkezni kell a korábban az (1) bekezdés alapján hozott végzésről.
- 106) Az Fttv. 27. §-ának (3) bekezdése alapján a Tpv. 75.§-a szerinti kötelezettségvállalás alkalmazásának akkor is helye lehet, ha az ügyfél a vizsgált magatartással időközben felhagyott. Ilyen esetben a magatartás megismétlésétől való tartózkodásra lehet kötelezettséget vállalni.
- 107) A Versenytanács álláspontja szerint a kötelezettségvállalás keretében vállalt – részben már megtett – intézkedésekkel eljárás alá vontak összhangba hozták magatartásukat az Fttv. rendelkezéseivel, azok alkalmasak a jövőbeni hasonló magatartások elkerülésére, ezáltal pedig a közérdek hatékony védelmére.
- 108) Az Fttv. 19. §-ának c) pontja szerint a kereskedelmi gyakorlat tisztességtelenségének megállapítására irányuló eljárásra az Fttv.-ben meghatározott eltérésekkel a GVH eljárása tekintetében a Tpv. rendelkezéseit kell alkalmazni, figyelembe véve az Fttv. 27. §-ának (3) bekezdésének rendelkezését is. A két jogszabályhelyből együttesen következik, hogy az Fttv. szerinti eljárás során is alkalmazható a Tpv. 75. §-a, a törvény csupán kiterjeszti a jogintézmény alkalmazhatóságát. A megfogalmazásból az is következik, hogy az Fttv. úgy fogadja el a kötelezettségvállalás intézményét, ahogy az a Tpv.-ben szerepel, az alkalmazásához nem fűz a Tpv.-ben szereplőtől eltérő, vagy azon felüli, más mérlegelési szempontot.
- 109) A Tpv. 75. § (1) bekezdése szerint, ha a hivatalból indult versenyfelügyeleti eljárásban vizsgált magatartás tekintetében az ügyfél kötelezettséget vállal arra, hogy magatartását meghatározott módon összhangba hozza a Tpv. rendelkezéseivel és a közérdek hatékony védelme e módon is biztosítható, az eljáró versenytanács végzéssel – az eljárás egyidejű megszüntetésével – kötelezővé teheti a vállalat teljesítését, anélkül, hogy a végzésben a törvénysértés megvalósulását, vagy annak hiányát megállapítaná.
- 110) Az OTP Optima Tőkegarantált Kötvény Alap és az OTP Tőkegarantált Pénzpiaci Alap vonatkozásában a Versenytanács úgy ítélte meg, hogy az eljárás alá vont által tett kötelezettségvállalás kielégíti a Tpv. 75. § (1) bekezdésében írt követelményeket, mivel eljárás alá vontak magatartását a jövőre nézve összhangba hozza a törvényi követelményekkel, illetve alkalmas a jövőbeni hasonló magatartások elkerülésére, ezáltal pedig a közérdek hatékony védelmére.
- 111) Versenytanács döntésénél figyelembe vette továbbá azt a tény, miszerint eljárás alá vont OTP Bank a garancia érvényesítésének elmaradása miatt panaszt tevő ügyfelei nagy részének számláján a garantált és az aktuális ár különbözetét jóváírta.

IX.
Egyéb kérdések

- 112) A GVH hatásköre a 2008. szeptember 1-je előtti időszak esetében a Tpv. 45. §-án, illetékessége a Tpv. 46. §-án alapul. E rendelkezések értelmében a GVH kizárólagos hatáskörrel rendelkezik minden olyan versenyfelügyeleti ügyben, mely nem tartozik bíróság (Tpv. 86. §) hatáskörébe, illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed.
- 113) A 2008. szeptember 1-jétől tanúsított magatartás vonatkozásában a GVH hatásköre az Fttv. 10. §-ának (3) és (5) bekezdéseiben, illetékessége a Tpv. 46. §-án alapul. E rendelkezések értelmében a GVH kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértése miatt indított ügyekben, ha a kereskedelmi gyakorlat a gazdasági verseny érdemi befolyásolására alkalmas, illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed. Az eljárás határideje 2009. szeptember 14.
- 114) A jelen végzés elleni jogorvoslati jogot a Tpv. 72.§-a (1) bekezdésének a) pontja alapján a 82.§ biztosítja.

Budapest, 2010. január 14.

dr. Miskolczi Bodnár Péter sk.
Versenytanácsstag

dr. Dobos Gergely sk.
eljáró versenytanácsstag

dr. Zavodnyik József sk.
versenytanácsstag

Melléklet

Az OTP Bank 2009. szeptember 10-én kötelezettségvállalást, majd 2009. november 24-én módosított kötelezettségvállalást nyújtott be, melyhez az OTP Alapkezelő csatlakozott. Ebben eljárás alá vontak vállalták, hogy a Versenytanács végzésének jogerőre emelkedésétől számított 90 napon belül:

- a. az OTP Optima Tőkegarantált Kötvény Alap által kibocsátott befektetési jegyek (OTP Optima befektetési jegyek) és az OTP Tőkegarantált Pénzpiaci Alap által kibocsátott befektetési jegyek (OTP Pénzpiaci befektetési jegyek) OTPdirekt internetes csatornán keresztüli folyamatos forgalmazása során, az említett befektetési jegyek visszaváltási tranzakciójának ügyfelek általi jóváhagyása előtt a tőkegarancia érvényesítésének feltételeire vonatkozó magyarázó jellegű további, külön figyelemztető üzenetet helyeznek el, illetve Kiegészítő Hirdetményét ennek megfelelően módosítják;
- b. az OTP Optima befektetési jegyek és az OTP Pénzpiaci befektetési jegyek folyamatos forgalmazására vonatkozó, lent felsorolt meglévő tájékoztató anyagokban, kereskedelmi kommunikációkban a jelenlegi tájékoztatások mellett, magyarázó jelleggel, külön figyelemfelhívást helyeznek el azzal a tartalommal, hogy a tőkegarancia csak az OTP Bank Nyrt. Forgalmazási Helynek minősülő fiókjaiban, a vételre vonatkozó szerződés bemutatásával érvényesíthető:
 - ba) Egységes Előzetes Tájékoztató Hirdetmény,
 - bb) a Változatos befektetések egy helyen, OTP Értékpapírok, és a Megtakarítási termékpaletta c. fióki szórólapok;
- c. az OTP Optima befektetési jegyek és az OTP Pénzpiaci befektetési jegyek folyamatos forgalmazására vonatkozó értékesítő munkatársaknak szóló belső tájékoztató anyagokban (nyomtatásban megjelenő terméklap, a Bank belső hálózatán e termékeknek dedikált oldalak) a jelenlegi tájékoztatások mellett, magyarázó jelleggel, külön figyelemfelhívást helyeznek azzal a tartalommal, hogy a tőkegarancia csak az OTP Bank Nyrt. Forgalmazási Helynek minősülő fiókjaiban, a vételre vonatkozó szerződés bemutatásával érvényesíthető;
- d. az OTP Optima befektetési jegyek és az OTP Pénzpiaci befektetési jegyek folyamatos forgalmazásában részt vevő értékesítő munkatársaknak oktatási körutat szerveznek, amelyen lehetőséget biztosít a tőkegarantált alapok működésének és céljának mélyebb elsajátítására, a jelenlegi tájékoztatások mellett külön felhívva a figyelmet arra, hogy a tőkegarancia csak az OTP Bank Nyrt. Forgalmazási helynek minősülő fiókjaiban, a vételre vonatkozó szerződés bemutatásával érvényesíthető;
- e. az OTP Optima befektetési jegyek és az OTP Pénzpiaci befektetési jegyek folyamatos forgalmazásában részt vevő értékesítő munkatársak részére – a garancianyilatkozat módosításának hatálybalépésig – a vállalati intranet oldalon elérhető e-learning tananyagot készítenek, amelynek keretében lehetőséget biztosít a tőkegarantált alapok működésének és céljának mélyebb elsajátítására, - jelenlegi tájékoztatások mellett - különösen felhívva a figyelmet arra, hogy a tőkegarancia csak az OTP Bank Nyrt. Forgalmazási Helynek minősülő fiókjaiban, a vételre vonatkozó szerződés bemutatásával érvényesíthető.